

FØROYA FIMLEIKASAMBAND

FFS

ETISKAR LEIÐREGLUR

góðkendar á aðalfundi tann 31. mai 2017

Etiskar leiðreglur

Hesar leiðreglur byggja á leiðreglur um góðan atburð hjá Ítróttarsambandi Føroya frá 2008.

Leiðreglurnar eru galdandi fyri venjarar, leiðarar, samskiparar, foreldur, fimleikarar, dómárar og fyriskiparar.

Føroya Fimleikasamband vil við hesum leiðreglum gera sítt til, at børnini, tey ungu eins og foreldur og avvarandi saman við teimum, ið varða av fimleikinum, fáa eina góða byrjan og í framtíðini góðar upplivingar í fimleikaumhvørvinum.

Hesar leiðreglur siga nakað um, at vit skulu fara væl um hvønn annan og hava virðing hvør fyri øðrum, so at fimleikaumhvørvið er eitt gott og trygt umhvørvi, har øll kunnu kenna seg væl, verða virð og gleða seg at koma saman.

Til dømis kunnu feløgini saman við børnunum, teimum ungu og foreldrum/avvarandi taka evnið góður atburður upp, tá fimleikaárið byrjar. Hetta kann verða gjørt á felagsfundi, har leiðreglurnar verða gjøgnumgongnar, og tosað kann verða um, hvønn týðning hesar leiðreglur hava.

Leiðreglur eru galdandi fyri:

- ✓ góðan atburð hjá vaksnum íðkandi
- ✓ góðan atburð hjá foreldrum
- ✓ góðan atburð hjá børnum
- ✓ góðan atburð hjá dómárum og hjálparfólki
- ✓ góðan atburð hjá leiðárum
- ✓ góðan atburð hjá venjarum

Mannagondir í samband við ósømiligan atburð.

Føroya Fimleikasamband góðtekur ikki ósømiligan atburð móti venjarum, samskipárum, liðleiðárum, fimleikárum, foreldrum og øðrum, sum eru við í fimleikahópinum.

Munnligar ella skrivligar ónáðir/plágur, so sum ókvæmisorð, ósakligar ákæru ella annar ørkymlandi atburður, verða ikki góðtiknar/loyvdar.

Óhóskandi atburður, í samband við kappingar, legur og túrar innanlands og uttanlands, verður ikki góðtikið/loyvdur.

Góðtikið verður heldur ikki at tosað verður ljótt, ella at annar keðiligur atburður verður mótvegis dómárum, kappingarneytum, fimleikárum venjarum, foreldrum ella áskoðárum.

Føroya Fimleikasamband ynskir, at tey, sum eru knýtt at fimleikaumhvørvinum, nýta sømiligan málburð.

Samskipárar/venjarar, sum bróta hesar leiðreglur, fáa eina ávaring frá FFS.

- Fyrstu ferð ein samskipari/venjari brýtur hesar leiðreglur ella hevur óhepnan atburð, fær viðkomandi eina munnliga ávaring frá FFS.
- Aðru ferð fær viðkomandi eina skrivliga ávaring frá FFS um burturvísing frá t.d. kapping.
- Triðju ferð fær viðkomandi eina beinleiðis burturvísing – tíðaravmarkað ella varandi.

Góður atburður hjá vaksnum íðkandi

At vísa virðing fyri kappingarneytum, dómurum og hjálparfólki er eitt tað týðningarmesta, tú eigur at hava í huga alt árið, bæði undir venjing og til kappingar.

Tey flestu íðkandi søkja tey virðir, sum liggja í fimleikinum. Í fimleiki fært tú nógvar góðar upplivingar: gleði, felagsskap, avbjóðingar, spenning, avrik og menning. Í so máta minnir fimleikurin um spæl, og aftan fyri upplivingar liggja djúpari virðir. Í fimleikinum fáa tey íðkandi ítøkiliga og beinleiðis roynt seg, hvørji tey eru, hvørjum máli tey kunnu røkka, og tey kunnu royna seg í samanburði við onnur menniskju. Í fimleikinum kann tann íðkandi granska sín samleika og síni sermerki. Soleiðis kann fimleikurin gerast ein vígvøllur, har menniskju vaksa og mennast. Men í fimleikinum rúmast eisini kappingar og ósemjur/kreppur. Og stórar ósemjur kunnu hava niðurbrótandi avleiðingar. Kappingin kann gerast eitt stríð um at útvega sær vinning uttan fyri ítróttin: viðurkenning og fíggjarligan fyrimum. Í kappingum kenna summi ótta fyri at tapa. Onnur gera á eirindaleysan hátt alt fyri at vinna. Soleiðis kann fimleikurin eisini gerast ein vígvøllur, har menniskju og menniskjalig virði verða vanvird/niðrað.

Hesir normar sipa til atburð og hugburð hjá teimum, sum søkja tey jaligu virðini í fimleikinum:

- ✓ Ger altíð tað, tú megnar!
- ✓ Vís sóma, annaðhvørt tú sigrar ella tapir!
- ✓ Halt reglur og normar fyri reiðiliga kapping!
- ✓ Set heilsuna fremst og slepp tær undan óneyðugum heilsuvanda!
- ✓ Virð avgerðir hjá dómurum og hjálparfólki!
- ✓ Virð, at hini eisini hava gávur, móguleikar og eru dugnalig – uttan mun til kyn, húðarlit, tjóðskaparligt, politiskt ella átrúnaðarligt tilknýti eins og kynsliga sannføring!
- ✓ Brúka ikki ókvæmisorð og tosa ikki niðrandi um tey, sum eru uppi í fimleikinum!
- ✓ Samarbeið opið og erliga við venjarar og onnur, sum stuðla tær!
- ✓ Tak sjálv/ur høvuðsábyrgdina fyri tínari fimleikaligu menning og tínnum avrikum!
- ✓ Vís góðan atburð bæði í kappingum, og tá ið kappingar ikki eru. Minst til, at tú kanst vera ein fyrimynd!
- ✓ Góðtak ongantíð hóttandi ella valdsliga atferð!
- ✓ Gang ikki venjaraanum ov nær!
- ✓ Fløk teg ikki upp í dopingmisnýtslu!

Góður atburður hjá foreldrum

Foreldur hava ein týðningarmiklan leiklut í fimleikinum. Tað er av størsta týðningi at eggja børnum at sýna góðan atburð – samstundis sum tú sýnir góðan atburð á síðulinjuni.

- ✓ Minnst til, at barn títt er uppi í fimleikinum fyri egna gleði og ikki tína!
- ✓ Tú skalt eggja barni tínum at vera við, ikki noyða tað!
- ✓ Tú skalt eggja barni tínum at halda seg til reglurnar og at loysa ósemjur uttan fíggingdaskap ella harðskap!
- ✓ Stuðla og eggja øllum børnum, sum eru uppi í venjing ella kapping – ikki bert tínum egna!
- ✓ Verið jalig, bæði tá ið tað gongur við, og tá ið tað gongur ímóti!
- ✓ Halt ongantíð eitt barn fyri gjøldur og rópa ikki eftir tí, um tað ger onkran skeivleika!
- ✓ Minst til, at børn læra best av fyridømum. Halt nógv um góða venjing og góð avrik hjá øllum børnum og ungum!
- ✓ Virð avgerðir hjá dómurum og hjálparfólki, og lær børnini og tey ungu at gera tað sama!
- ✓ Virð sjálvbodnar venjarar, leiðarar og sjálvboðin hjálparfólk. Vóru hesi fólk ikki, hevði barn tykkara ikki kunnað tikið lut í venjingum og kappingum!
Virð rættindi og tign hjá hvørjum einstøkum barni – uttan mun til kyn, húðarlit, tjóðskaparligt ella átrúnaðarligt tilknýti!

Góður atburður hjá börnum

Fimleikur hjá börnum skal vera fragd og stuttleiki. Tí er neyðugt við nøkrum leiðreglum, hvussu góður atburður hjá börnum skal vera.

Tað, sum eyðkennir góðan barna- og ungdómsítrótt er, at tey íðkandi trívast, at so nógv sum møguligt vilja vera við, at tey mennast kropsliga, sálarliga og sosialt. At læringin er lagað til aldur, menningarstig og tørv hjá tí íðkandi. At tann íðkandi skal kunna kenna, at hann tíðum megnar nakað og kennir framgongd við at verða vegleiddur og eggjaður. Venjingin leggur dent á spæl. Yvirskipaðu máluni við barna- og ungdómsítróttinum eru at geva tí íðkandi møguleika fyri fjølbroyttari menning og møguleika at megna ymiskt og síðani í tannárunum møguliga at velja ávísa sergrein. Á henda hátt kann grundarlag verða lagt undir ein varandi hug at íðka ítrótt og at vera kropsliga virkin. Avrik skulu ikki verða sett fram um læring.

Tó má ásannast, at ítróttur tíverri ikki altíð verður framdur við hesum hugsjónum. Tey vaksnu kunnu hava framsøkni og kunnu seta mál uttan mun til fortreytirnar hjá teim ungu og börnunum. At velja sergrein tíðliga og venja við kapping fyri eyga kann hava óhepnar fylgjur fyri bæði kropsligu, sálarligu, sosialu og moralsku menningina. Barna- og ungdómsítrótturin hevur tørv á venjarum og leiðarum, sum hava hollar førleikar og geva teimum grundleggjandi virðunum gætur.

Hesir normar eyðkenna góðan barna- og ungdómsítrótt:

Góður atburður hjá börnum upp í 15 ár:

- ✓ Ger altíð títt besta!
- ✓ Akta altíð reglurnar og normarnar fyri reiðuligum spæli í fimleikinum!
- ✓ Ver við í fimleikinum, tí tær dámar tað og ikki tí tey vaksnu, foreldur og venjarar vilja tað!
- ✓ Vís virðing fyri øllum, sum eru uppií, liðfelagar, eins og kappingarneytar!
- ✓ Ikki trætast við dómara ella onnur hjálparfólk!
- ✓ Virð og ver opin og erligur mótvegis venjarum og samskiparum/leiðarum, tí teir hava ábyrgd fyri tær!
- ✓ Lat vera við at kalla spottandi ella niðrandi. Hvørki liðfelagar, kappingarneytar, dómara, hjálparfólk, venjarar ella samskiparar/leiðarar!
- ✓ Ver móti øðrum, sum tú vilt, at tey skulu vera móti tær!

Góður atburður hjá dómurum og hjálparfólki

Dómarar og hjálparfólk eru í lyklastöðu, tá ið tað ræður um at menna fimleikin. Tey skulu stremba eftir at vera rættvís og reiðilig.

Týðningarmesta uppgávan hjá dómurum er at tryggja, at kappingarfimleikin fer fram á rættvísan og reiðiligan hátt. At hugmálini hjá fimleikinum verða varðveitt. Tí hevur dómur ein týðandi leiklut, tá ið ræður um at menna fimleikin.

Ein góður dómur ger ikki mannemun, er reiðiligur, rættvísur og avgjørdur. Vitan og førleikar hjá einum dómur eru líka so virðingarverd sum vitan og førleikar hjá einum góðum venjara ella íðkandi. Fimleikin er rættiliga bundin at avrikum dómurans. Dómuragerningurin krevur virðing. Valdstöða dómurans kann eisini verða brúkt at bróta niður. Ein óreiðiligur dómur, ið ger mannemun ella talar niðrandi til aðrar dómur, er ein beinleiðis hóttan ímóti hugmálum fimleiksins. Ein dómur skal verða førleika mentur til hvørja kapping, og aðrar uppgávur sum kravdar verða av honum, og hevur rætt at taka og standa við avgerðir sum tiknar eru. Í úrvalsfimleiki kunnu kappingarúrslit hava nógv at siga, bæði hvat viðvíkur virðing og fíggarligum avleiðingum. Ein veikur dómur kann lata seg freista av trongum egin áhugamálum og kann við at taka skeivar avgerðir oyðileggja kappingina.

Hesir normar sipa til atburð og hugburð hjá tí góða dómurum:

- ✓ Ger ikki mannemun!
- ✓ Set tær altíð fyri at fremja tey avrik, sum ítróttargreinin fimleikin krevur!
- ✓ Legg fram um alt dent á trygd og trivnað hjá teim íðkandi!
- ✓ Vís virðing fyri teimum íðkandi, venjarum og viðhaldsfólki, og ver til reiðar at grundgeva tinar avgerðir!
- ✓ Tak ábyrgd fyri teimum avgerðum, ið tiknar verða!
- ✓ Leita tær vitan, og ver altíð dagførdur um menningina í fimleikinum!
- ✓ Brúka ikki ókvæmisorð ella niðrandi talu um aðrar dómur ella fólk, sum eru uppi í fimleiki!
- ✓ Far við øllum íðkandi á líkaverdugan hátt – uttan mun til kyn, húðarlit, tjóðskaparligt, politiskt og átrúnaðarligt tilknýti og kynsliga sannføring!
- ✓ Brúka ongantíð títt virki sum dómur til at røkja egin áhugamál, um tey ganga ímóti áhugamálunum hjá teim íðkandi ella fimleikinum sum heild!

Góður atburður hjá samskiparum

Samskiparar hava stóra ábyrgd – sjálvir skulu teir vísa góðan atburð og síggja til, at fimleikararnir eisini vísa góðan atburð.

Ein samskipari hevur samábyrgd fyri at skipa fyri og reka virkseimið, í felagnum ella sersambandinum. Á ein hátt leggur hann grundarlagið undir virkseimið í felagnum ella sersambandinum.

Tann góði samskiparin sær til, at fimleikurin er gjøgnumskygdur, rættvísur og byggir á eitt ábyrgdarfult fíggjarligt grundarlag, og at regluverkið er skilagott og týðiligt. Tann góði samskiparin sýnir ábyrgd við at byggja upp eitt fimleikavirksemi, har øll kunnu vera uppií, og har dentur verður lagdur á fólkaræði, sum tænar felagsskapinum og samfelagnum.

Samskiparin hevur ábyrgd, har móguleiki er fyri at misbrúka myndugleikan. Vandur kann vera fyri, at egin áhugamál koma fram um felags áhugamál. Osømuligi samskiparin misbrúkar sín myndugleika fyri at vinna sær sjálvum fyrimumir ímóti áhugamálunum hjá felagnum og fimleikinum, sum hann er settur at hava ábyrgd.

Hesir normar, sum sipa til hugburð og atburð hjá góða samskiparanum:

- ✓ Verj rættargildið hjá felagnum/sambandinum. Verj gjøgnumskygnið og demokratisku virðini í felagnum!
- ✓ Tak á teg ábyrgdina av, at øll í felagnum liva eftir formligu og etisku normunum!
- ✓ Virð øll sum javnmett – sama ger kyn, húðarlit, tjóðskaparligt, politiskt og átrúnarligt tilknýti eins og kynsliga sannføring!
- ✓ Lat allar limirnar verða við at taka avgerðir!
- ✓ Royn og vís góðan atburð bæði í fimleikavirkseminum og annars!
- ✓ Royn at loysa ósemjur skjótt og á rættvísan hátt sambært reglum og mannagongdum hjá felagnum!
- ✓ Gev gætur, at tú hevur rættarluga ábyrgd!
- ✓ Fyrisit fimleikin eftir ábyrgdarfullum, fíggjarligum aðalreglum!
- ✓ Brúka aldri títt starv sum samskipari/leiðari ella løntur medarbeiðari hjá felag/sersambandi til at fremja egin áhugamál fram um málini hjá felagnum/sersambandinum!

Góður atburður hjá venjarum

Sum venjari ert tú fyrimynd fyri nógvum, og tí er tað týðningarmikið, at tú vísir góðan atburð.

Ein góður venjari skal verða tilreiðar og ílatin til venjingina, og taka ímóti sínum íðkandi til hvørja venjing við einum jaligum sinni. Um ein venjari av einari ella aðrari orsök hefur ein ringan dag, má hann ikki lata hetta ganga útyvir liðið. Venjarin roynir sítt ítasta at finna móguleikarnar hjá tí einstaka og hjá øllum liðinum at gerast betri. Hann leggur venjingina til rættis, so hann á besta hátt kann røkka hesum máli. Men tann góði venjarin hefur eisini hægri mál. Hann sær fimleikin sum ein móguleika, har menniskju vaksa og mennast, har gleði, felagsskapur og tað at duga, sermerkja venjingar- og kappingarumhvørvið. Tann góði venjarin mennir tann íðkandi: kropsliga, sálarliga, sosialt og moralskt.

Tann góði venjarin mennir menniskju. Eins og góð íðkandi hefur ein góður venjari eisini gávur. Samstarvið ímillum tann góða venjaran og tann íðkandi er sermerkt við tí, tað eru tveir javnmettir partar, sum menna hvør annan. Tó er venjarin ein lykklapersónur, sum myndar hugburð og virðir hjá tí íðkandi og liðinum, sum hann hefur ábyrgdina av. Tí hefur hann eisini nógv vald. Ein ábyrgdarleysur venjari misbrúkar hetta vald ímóti áhugamálunum hjá teim íðkandi.

Hesir normar sipa til atburð og hugburð hjá einum góðum venjara:

- ✓ Far við hvørjum íðkandi sær og eftir hansara fortreytum!
- ✓ Síggj til, at venjingar og kappingar eru hóskandi til aldur, royndir, gávur og búningarstig hjá teimum íðkandi!
- ✓ Halt teg til reglur og normar, sum eru galdandi fyri reiðiligt spæl í fimleikinum!
- ✓ Virð tær avgerðir, sum dómara og hjálparfólk hava tikið!
- ✓ Tak tey íðkandi við í avgerðir, sum viðkoma teimum og lær hvønn einstaka at taka medábyrgd fyri atburði og fimleikaligari menning!
- ✓ Ver reiðiligur, umhyggjin og erligur við tey íðkandi!
- ✓ Tala uppbyggjandi við tann íðkandi, og lat vera við at finnast at ov neiliga!
- ✓ Legg dent á heilsuna hjá teimum íðkandi og ger tað, at tey ikki koma í óneyðugan heilsuvanda!
- ✓ Vís teimum sjúku og skaddu íðkandi áhuga og umsorgan!
- ✓ Leita tær samstarv og hjálp hjá øðrum venjarum og serfrøðingum, sum kunnu hjálpa teimum íðkandi!
- ✓ Viðurkenn, at tann íðkandi kann leita sær ráð og vegleiðing frá øðrum venjarum!
- ✓ Góðtak aldri hótandi og valdsligan atburð!
- ✓ Slepp tær undan at nærkast teimum íðkandi kynsliga! Eiheldur mást tú vera næskur!
- ✓ Vís góðan, sømiligan atburð bæði til kappingar og uttan fyri. Gev gætur, at tú hefur nógv at siga, sum fyrimynd!
- ✓ Vís í verki, at tú ert ímóti doping og at brúka ólóglig rúsevni. Vís í verki, at tú ert ímóti at brúka alkohol og tubbak í sambandi við ítrótt!
- ✓ Javnmet øll – uttan mun til kyn, húðarlit, tjóðakaparligt, politiskt og átrúnaðarligt tilknýti eins og seksuella sannføring!
- ✓ Ger tær ikki dælt av tínum venjarayrki at fremja egin áhugamál sum ganga ímóti áhugamálunum hjá teimum íðkandi ella fimleikinum!